

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.α.

1→α

2→β

3→β

A1.β.

«παρ' ἧν» : «ὁδὸν»

«ὑπὲρ ὧν» : «τὰ παραφράγματα»

B1.

Ο Πλάτωνας προκειμένου να εκθέσει τις απόψεις του σχετικά με την κατάσταση της κοινωνίας της εποχής του παρουσιάζει τον Σωκράτη να αναδιηγείται σε κάποιον φίλο του την αλληγορία του σπηλαίου. Με το ρήμα «ἀπείκασον» ο Σωκράτης μας εισάγει στην παρομοίωση ή μεταφορά, η οποία όταν δεν περιορίζεται σε μια έννοια ή φράση, αλλά εκτείνεται σε μεγαλύτερο τμήμα του κειμένου ή σε μία ενότητα ή και σε ολόκληρο το έργο, όπως συμβαίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση, τότε ονομάζεται αλληγορία. Το ρήμα «ἀπεικάω» σημαίνει απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή / σύγκριση. Η χρήση του συγκεκριμένου ρήματος στην αρχή της αφήγησης που είναι γνωστή ως «ο πλατωνικός μύθος του σπηλαίου» σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία. Η αλληγορία, δηλαδή, είναι ένας εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας άλλα λέει και άλλα εννοεί. Πρόκειται συνεπώς για συνεχή μεταφορά ή παρομοίωση. Η αλληγορία του σπηλαίου όπως αναπτύσσεται στην αρχή του Ζ' βιβλίου της Πολιτείας αναφέρεται στην επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση, στην υποχρέωση

που έχει ο ορθώς πεπαιδευμένος, δηλαδή ο φιλόσοφος, να φωτίσει τους συνανθρώπους του αλλά και γενικότερα στην αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο που συλλαμβάνουμε με τις αισθήσεις μας και στον κόσμο της νόησης. Ο Πλάτωνας χρησιμοποιεί τον συγκεκριμένο εκφραστικό τρόπο για να κάνει πιο κατανοητές δύσκολες φιλοσοφικές έννοιες και για να κερδίσει την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο θεμελιώνει απόψεις που δεν μπορούν να στηριχθούν με τη διαλεκτική ή και να ενισχύσει τη διαλεκτική. Η αξία της είναι διδακτική και όχι αποδεικτική. Τέλος, η αλληγορία είναι ένας αναλογικός συλλογισμός τον οποίο ο φιλόσοφος χρησιμοποιεί για να δείξει πώς βλέπει τον κόσμο και όχι για να αιτιολογήσει την κατάσταση του κόσμου.

Στο πλαίσιο της αλληγορίας, ο Πλάτωνας παρουσιάζει ανθρώπους που βρίσκονται ακινητοποιημένοι με δεσμά («έν ταύτη έκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς») σε μια υπόγεια σπηλιά («έν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει»). Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τους δεσμώτες, η σπηλιά συμβολίζει τον αισθητό κόσμο, τον κόσμο δηλαδή όπως γίνεται αντιληπτός με τις αισθήσεις, χωρίς την παρέμβαση της λογικής. Σε ό,τι αφορά τους πολίτες, η σπηλιά είναι η πολιτική κοινωνία, την οποία δεν κυβερνούν οι φιλόσοφοι και οι πεπαιδευμένοι που θα επιδίωκαν συλλογικό συμφέρον, αλλά ο κόσμος των τυχαίων και αφιλοσόφητων πολιτικών που επιδιώκουν το προσωπικό τους συμφέρον. Επιπλέον, οι δεσμώτες είναι οι άνθρωποι που ζουν στο σκοτάδι της άγνοιας και αμάθειας θεωρώντας ότι οι σκιές είναι τα πραγματικά όντα. Είναι οι άνθρωποι που βρίσκονται στο κατώτερο επίπεδο γνώσης, την εικασία ή δοξασία, και αποδέχονται ως αληθινό μόνο ό,τι αντιλαμβάνονται με τις αισθήσεις τους. Βρίσκονται εγκλωβισμένοι στο σκοτάδι της άγνοιας από την παιδική τους ηλικία («έκ παίδων») εκλαμβάνοντας το αντικείμενο της όρασής τους ως την αληθινή εικόνα του κόσμου. Είναι πολίτες που δεν έχουν την απαιτούμενη κριτική ικανότητα και πνευματικό επίπεδο που θα τους επέτρεπε να οργανώσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την πολιτική κοινωνία. Τέλος, καθώς δεν έχουν επίγνωση της άγνοιάς τους, εγκλωβίζονται στις ψευδαισθήσεις, τις προκαταλήψεις, τα πάθη τους, απομακρύνονται όλο και περισσότερο από την αλήθεια και μένουν

προσηλωμένοι στα υλικά αγαθά επιδιώκοντας μόνο τον υλικό τους ευδαιμονισμό.

B2.

Στο παράλληλο κείμενο, απόσπασμα από το έργο «1984» του Τζωρτζ Όργουελ, παρουσιάζεται μια κοινότητα στην οποία οι κυβερνώντες δημιουργούν μια στρεβλή πραγματικότητα για τους πολίτες που ζουν σ' αυτήν, σε μεγάλο βαθμό αντίστοιχη με την πολιτική κοινωνία που αλληγορικά περιγράφει ο Πλάτωνας στο κείμενο αναφοράς.

Στην πρώτη παράγραφο του παράλληλου κειμένου οι αυταρχικοί ηγέτες επέβαλλαν στους πολίτες να αποδεχθούν ως αληθινό οτιδήποτε εκείνοι θεωρούσαν ότι ισχύει (« δύο και δύο έκαναν πέντε, και συ θα έπρεπε να το πιστέψεις»), ακόμα κι αν καταστρατηγείται η κοινή λογική από τη δική τους (« η λογική του ισχυρού το απαιτούσε»). Σε αντίστοιχη κατάσταση βρίσκονται και οι πλατωνικοί δεσμώτες στο κείμενο αναφοράς. Ακίνητοποιημένοι με δεσμά και αναγκασμένοι να κοιτούν μόνο μπροστά («εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὁρᾶν») και να βλέπουν τις σκιές που εμφανίζονται στον τοίχο που υπάρχει στο βάθος της σπηλιάς («πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας»). Οι άνθρωποι αυτοί εμφανίζονται ως υποχείρια των αισθήσεων τους και καθώς τις εμπιστεύονται σε απόλυτο βαθμό θεωρούν ως αληθινό αυτό που προβάλλεται μπροστά τους («οὐ ταῦτα ἡγῆ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὁρῶεν»).

Στη δεύτερη παράγραφο του παράλληλου κειμένου εντοπίζεται μία διαφορά σε σχέση με το κείμενο αναφοράς. Ο Τζωρτζ Όργουελ παρουσιάζει « το Κόμμα » να επιβάλλει στους πολίτες να μην εμπιστεύονται τις αισθήσεις τους (« να απορρίπτεις...εντολή του»). Βέβαια, το κεντρικό πρόσωπο στην αφήγησή του, ο Γουίνστον, αμφισβητεί την αυθεντία των κυβερνώντων, θεωρεί τη δική του άποψη

ως ορθή («αυτός είχε δίκιο. Είχαν άδικο, και αυτός είχε δίκιο») και αντιλαμβάνεται την πλάνη στην οποία τον εγκλωβίζουν, εμπιστευόμενος πλήρως τις αισθήσεις του (« οι πέτρες είναι σκληρές, το νερό είναι υγρό...»). Ο Πλάτωνας, από την άλλη, περιγράφει ανθρώπους χωρίς καμία διάθεση αμφισβήτησης ή αμφιβολίας για την εικόνα που έχουν διαμορφώσει για την πραγματικότητα την οποία βιώνουν, καθώς δεν έχουν επίγνωση της πραγματικότητας, σε αντίθεση με τον Γουίνστον του «1984». Οι δεσμώτες του Πλάτωνα είναι παθητικοί και συμβιβασμένοι στην κατάστασή τους, ενώ στο έργο του Όργουελ ο πρωταγωνιστής επιχειρεί να ελευθερωθεί (« Ελευθερία είναιόλα τα άλλα ακολουθούν»).

B. 3.

1. οισοφάγο
2. φόρος
3. φορέματα
4. φέρσιμο
5. φερέφωνο

B.4.

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. [Υποστηρίζει ο Πρόδικος] ότι παρατηρούσε συχνά τον εαυτό της, εξέταζε αφετέρου κι αν κάποιος άλλος την έβλεπε, πολλές φορές επίσης έστρεφε το βλέμμα στη δική της σκιά. Μόλις λοιπόν έφτασαν πιο κοντά στον Ηρακλή, (υποστηρίζει ο Πρόδικος) ότι εκείνη η οποία αναφέρθηκε προηγουμένως προχωρούσε με τον ίδιο τρόπο, η άλλη επειδή ήθελε να προφτάσει έτρεξε προς τον Ηρακλή και είπε: «Σε βλέπω, Ηρακλή, να απορείς ποιον δρόμο στη ζωή σου να πάρεις. Αν λοιπόν με κάνεις φίλη σου εγώ θα σε οδηγήσω στον πιο ευχάριστο και πιο εύκολο δρόμο και αφενός δεν θα υπάρχει κάποιο ευχάριστο που δεν θα γευτείς ενώ αφετέρου θα ζήσεις όλη σου τη ζωή χωρίς να δοκιμάσεις δυσάρεστα.

Γ2. Στο προκείμενο απόσπασμα καταγράφονται από τον Σωκράτη στοιχεία της Αρετής και της Κακίας. Σύμφωνα με την αφήγηση εμφανίστηκαν στον Ηρακλή δύο επιβλητικές γυναίκες («δύο γυναίκας προσιέναι μεγάλας»). Η Αρετή παρουσιάζεται ως σεβάσμια στην όψη («εὐπρεπὴ τε ἰδεῖν») και ευγενικής καταγωγής («ἐλευθέριον φύσει»), με καθαρότητα στο σώμα («τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι»), με το αίσθημα της ντροπής στα μάτια της («τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ») και με σεμνότητα στην εμφάνιση («τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη»). Επιπρόσθετα, ήταν ντυμένη με λευκή ενδυμασία («ἐσθῆτι δὲ λευκῇ»). Από την άλλη, η Κακία περιγράφεται ως ευτραφής και τρυφηλή («τεθραμμένην εἰς πολυσαρκίαν καὶ ἀπαλότητα»), στολισμένη ώστε το χρώμα της να δείχνει πιο λευκό και κόκκινο από το φυσικό («κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι»). Επίσης, το παρουσιαστικό της ήταν τέτοιο ώστε να φαίνεται πιο στητή από ό,τι ήταν στην πραγματικότητα («τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι»), τα μάτια της ήταν στραμμένα προς τα πάνω («τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα») και φορούσε ένδυμα που τόνιζε ψευδεπίγραφα τη νεανική ομορφιά της («ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμπει»).

Γ3α.

γυναῖκας : (τῆς) **γυναικός**

φύσει : (τῆς) **φύσεως**

τὸ σῶμα : (τοῦ) **σώματος**

καθαρότητι : (τῆς) **καθαρότητος**

Γ3β.

φανῆναι : **φάνηθι**

μεγάλας : **μειζόνων**

ἰδεῖν : **ὀψομένη**

ἐπισκοπεῖν : **ἐπεσκόπει**

ἄξω : **ἀγάγωμεν**

οὐδενός : **οὐδεμιᾶ**

Γ4.α.

- **ἰδεῖν**: (τελικό) απαρέμφατο της αναφοράς (ως επιρρ. προσδιορισμός) στο επίθετο *εὐπρεπῇ*
- **τῆς φύσεως**: γενική συγκριτική ως β' όρος σύγκρισης μέσω του συγκριτικού βαθμού *ὀρθοτέραν*
- **τῷ Ἡρακλεῖ**: αντικείμενο στο απαρέμφατο *προσδραμεῖν*
- **ἀποροῦντα**: κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο αντικείμενο του ρ. *ὀρῶ* = σε και εξαρτάται από ρήμα αίσθησης σημαντικό «ὀρῶ»
- **φίλην**: κατηγορούμενο του αντικειμένου της μετοχής *ποιησάμενος* = ἐμέ

- τῶν χαλεπῶν: γενική αντικειμενική ως ετερόπτωτος ονομ. προσδιορισμός στο επίθετο ἄπειρος

Γ4.β.

εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾷται: Είναι δευτερεύουσα ονοματική- πλάγια ερωτηματική πρόταση, κρίσεως, μονομελῆς ολικῆς αγνοίας. Εισάγεται με το ερωτηματικό μόριο εἴ. Εκφέρεται με οριστική («θεᾷται»), η οποία εκφράζει το πραγματικό και λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο απαρέμφατο που δηλώνει σκέψη, εξέταση: ἐπισκοπεῖν.